Programarea calculatoarelor

#7

C++
Structura unui program C++.
Baze de numeratie

Adrian Runceanu www.runceanu.ro/adrian

Curs 7

Capitolul 6

- **6.1. Preprocesare**
- 6.2. Structura unui program C++
- 6.3. Baze de numeraţie
- 6.4. Conversia din baza 2 în bazele 8 și 16 și invers
 - 6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers
 - 6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers
 - 6.4.3. Operaţii aritmetice în binar, octal,

hexazecimal

6.5. Probleme propuse spre rezolvare

Schematic, parcursul unui program sursa scris în C++, până la executarea lui este următorul:

```
program sursa iniţial ( extensia .CPP )
preprocesare
program sursă ( extensia .CPP )
compilare
program obiect ( extensia .OBJ )
editarea de legături (linkeditare)
program executabil ( extensia .EXE )
```

În C++, după construirea unui program sursă, se pot evalua anumite valori dacă se utilizează preprocesorul.

Activitatea preprocesorului se împarte în:

- a) includere de fişiere standard / utilizator
- b) definire constante simbolice
- c) definire macro-uri(macroinstructiuni)
- d) compilare condiționată

- a) Includerea de fişiere standard/utilizator se face pentru a putea:
- utiliza funcţiile predefinite ale limbajului C++ care se afla în fişiere standard numite header-e (au extensia .h)
- sau pentru a putea utiliza funcţii proprii aflate în fişiere utilizator

Astfel, pentru a putea utiliza funcţiile standard de intrare / ieşire cin / cout, trebuie scris la începutul unui program C++:

#include <iostream.h> - fişier standard

lar pentru a utiliza fişiere utilizator:

#include "nume fisier" – fişier utilizator

Observaţie:

Includerea fișierelor se execută numai pe timpul compilării

b) Definire constante simbolice

Pentru a mări portabilitatea programelor C++, se pot folosi *constante*.

O constantă este un nume pe care compilatorul C++ îl asociază unei valori care nu se modifică.

Pentru aceasta se utilizează directiva #define.

#define nume_constanta text

- Asociază numelui nume_constanta textul denumit text care se poate prelungi pe mai linii.
- Aceasta substituţie a numelui este valabilă în tot fişierul până la întâlnirea unei directive de compilare #undef nume.

Exemplu:

```
#define NRLINII 30
#define NRCOLOANE 20
#define DIMENSIUNE NRLINII*NRCOLOANE
int t[NRLINII][NRCOLOANE];
double a[DIMENSIUNE];
```

```
Ce va întâlni compilatorul după preprocesor? int t[30][20]; double a[30*20];
```

Observaţie: nu se vor face calculele pentru că este vorba doar de informatie la nivel de **text**

Dacă se vor utiliza macroinstrucţiuni sau constante simbolice în programele C++, atunci acestea trebuie să aibă nume sugestive şi scrise cu litere mari pentru a putea ajuta programatorii care citesc codul sursă să facă diferenţa uşor între constante şi variabile.

```
Exemplu: Putem defini următoarele constante:
```

```
#define TRUE 1
```

#define FALSE 0

#define PI 3.1415

#define PROGRAMATOR "Pop Ion"

c) Definirea de macroinstrucţiuni
Un macrou (o macroinstrucţiune) este o
definiţie în care funcţionează reguli de
subtituţie de text.

```
#define nume(param_form<sub>1</sub>, param_form<sub>2</sub>, . . . , param_form<sub>n</sub>) text
```

Apelul macroului se face astfel:

```
nume(param_actual<sub>1</sub>, param_actual<sub>2</sub>,...,param_actual<sub>n</sub>)
```

Unde:

- nume reprezintă numele macroului
- param_form₁, param_form₂, ..., param_formn parametrii formali ai macroului
- iar text este textul în care se vor face înlocuirile

 iar param_actual₁, param_actual₂, . . . , param_actual, sunt parametrii cu care se apelează macroul în funcția principală

Funcţionarea macroului este următoarea:

- 1. în textul dat se înlocuiesc parametrii formali cu parametrii actuali
- 2. iar apoi *textul obţinut va substitui apelul macroului*.

Exemplu:

```
#define MAX(a, b) ((a) < (b) ? (b) : (a))
#define MIN(a, b) ((a) > (b) ? (b) : (a))
#define SGN(x) ((x) > 0 ? 1 : ((x) == 0 ? 0 : (-1)))
```

Am definit câteva macrouri care pot fi utile în multe programe C++, şi anume:

- MAX şi MIN determină maximul, respectiv minimul a două numere de orice tip
- iar SGN determină signatura unui număr dat

a, b parametri formali

6.1. Preprocesare

Următorul program C++ va folosi aceste două macro-uri:

parametri actuali

```
#include < iostream.h >
#define MAX(a, b) ((a) < (b) ? (b) : (a))
#define MIN(a, b) ((a) > (b)?(b):(a))
int main(void)
  cout<<"Maximul valorilor 10.0 si 25.0
  este " <<MAX(10.0, 25.0)<<endl;
  cout<<"Minimul valorilor 3.4 si 3.1
  este " <<MIN(3.4, 3.1)<<endl;
```

Capitolul 6

- **6.1. Preprocesare**
- 6.2. Structura unui program C++
- 6.3. Baze de numeraţie
- 6.4. Conversia din baza 2 în bazele 8 și 16 și invers
 - 6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers
 - 6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers
 - 6.4.3. Operații aritmetice în binar, octal,

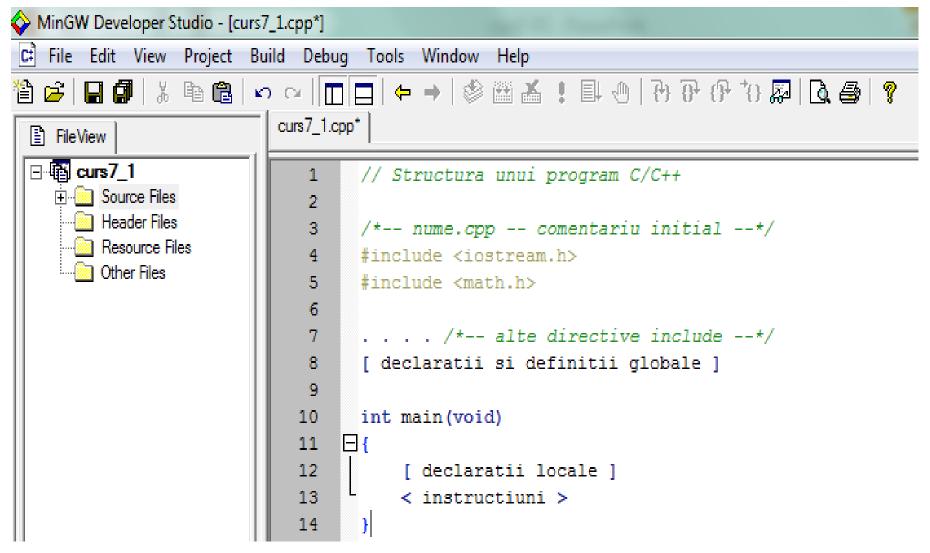
hexazecimal

6.5. Probleme propuse spre rezolvare

6.2. Structura unui program C++

```
/*-- nume.cpp -- comentariu iniţial --*/
#include <iostream.h>
#include <math.h>
..../*-- alte directive include --*/
[ declarații și definiții globale ]
int main(void)
                                              optional
  [ declarații locale ]
  < instrucţiuni >
```

6.2. Structura unui program C++

Capitolul 6

- **6.1. Preprocesare**
- 6.2. Structura unui program C++
- 6.3. Baze de numeraţie
- 6.4. Conversia din baza 2 în bazele 8 și 16 și invers
 - 6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers
 - 6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers
 - 6.4.3. Operaţii aritmetice în binar, octal,

hexazecimal

6.5. Probleme propuse spre rezolvare

Baza de numeraţie 2 (sistemul BINAR)

Ca în orice bază de numeraţie, cifrele folosite în reprezentarea numerelor sunt cuprinse în intervalul:

[0, baza-1]

Rezultă că în baza 2 avem o reprezentare a numerelor folosind doar cifrele 0 și 1.

Fiecare dintre cifrele semnificative ale unei baze de numeraţie poartă denumirea de *digit*.

În baza 2 deoarece sunt doar doi digiţi posibili aceştia au preluat denumirea de binary digit (bit).

De aici provenienţa cuvântului bit.

În baza 10 aceste cifre sunt 0...9.

Alte baze de numerație folosite în legătură cu sistemul binar sunt: 4, 8 (octal) și 16 (hexazecimal).

Pentru baza 16 cifrele de reprezentare sunt:

S-a convenit folosirea primelor litere ale alfabetului, cu semnificaţia:

```
A ţine locul lui 10
```

B lui 11

C lui 12

D lui 13

E lui 14

F lui 15

În calculatoarele actuale baza de numeraţie este 2.

Au existat încercări de creare a unor calculatoare în bază 10, dar nu s-au putut ridica la performanțele calculatoarelor binare.

S-a păstrat astfel **sistemul binar** ca standard pentru calculatoarele digitale.

Să luăm un exemplu de număr în baza 2: 0110 1101

Ce înseamnă acesta?

Cum poate fi interpretat astfel încât să poată fi înțeles de către noi (adică tradus în baza 10)?

La aceste întrebări se răspunde plecând de la regula de <u>reprezentare</u> în orice bază de numerație (pozițională): fiecărei poziții în număr îi corespunde o putere a acelei baze de numerație.

Astfel:

- > primei poziţii din dreapta îi corespunde puterea 0 a lui 2,
- > următoarei poziții îi corespunde puterea 1 a lui 2,
- iar ultimei poziţii (prima din stânga) îi corespunde puterea
 7 a lui 2.

Atunci putem *genera valoarea acestui număr în baza* 10 - plecând de la dreapta spre stânga - astfel:

$$1*2^{0} + 0*2^{1} + 1*2^{2} + 1*2^{3} + 0*2^{4} + 1*2^{5} + 1*2^{6} + 0*2^{7} =$$

= 1 + 4 + 8 + 32 + 64 = 109₁₀

La fel procedăm cu un număr în *baza 10* când dorim să-i aflăm valoarea.

Dar, în **baza 10** interpretăm natural și aproape instantaneu orice număr, care ne sugerează și o puternică semnificație "cantitativă" (adică **mărimea** acelui număr).

Exemplu:

$$578_{10} = 8*10^{0} + 7*10^{1} + 5*10^{2} = 8 + 70 + 500$$

Ştim imediat că avem de-a face cu 'cinci sute şaptezeci şi opt' şi că acesta se situează cam la jumătatea intervalului [0-1000].

Notații:

- ✓ Bitul se notează cu b.
- ✓ Combinaţia de 8 biţi succesivi se numeşte Byte (octet) şi este reprezentat prin litera B

Într-un număr în baza 2 sunt importante două poziții:

Prima din dreapta - care poartă denumirea de Least Significant bit (LSb)

Prima din stânga - care poartă denumirea de Most Significant bit (MSb)

Poziţia MSb are de obicei *rolul de semn* al numărului:

- 0 are semnificaţia de plus
- 1 are semnificația de minus

Capitolul 6

- **6.1. Preprocesare**
- 6.2. Structura unui program C++
- 6.3. Baze de numeraţie
- 6.4. Conversia din baza 2 în bazele 8 și 16 și invers
 - 6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers
 - 6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers
 - 6.4.3. Operaţii aritmetice în binar, octal,

hexazecimal

6.5. Probleme propuse spre rezolvare

6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers

Ştim că sistemele de numerație octal (baza 8) și hexazecimal (baza 16) au particularitatea de a folosi ca bază un număr (8 sau 16) care rezultă din ridicarea la puterea a 3-a sau a 4-a a cifrei 2, astfel între cele trei sisteme de numerație se pot stabili compatibilități directe.

6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 şi invers

Astfel, conversia octal-binar şi binar-octal porneşte de la faptul că orice cifră octală se poate reprezenta prin 3 cifre binare:

6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers

Dacă se consideră un număr octal, pentru conversia în binar se va scrie *fiecare cifră octală prin 3 cifre binare*.

Exemplu:

$$(347,5)_8 = (011100111,101)_2$$

6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers

Dacă se consideră un număr binar, pentru conversia în octal se vor grupa câte 3 cifre binare pornind de la poziția virgulei spre stânga pentru partea întreagă, respectiv dreapta pentru partea fracționară, găsind corespondentul în octal.

Exemplu:

Capitolul 6

- **6.1. Preprocesare**
- 6.2. Structura unui program C++
- 6.3. Baze de numeraţie
- 6.4. Conversia din baza 2 în bazele 8 și 16 și invers
 - 6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers
 - 6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers
 - 6.4.3. Operaţii aritmetice în binar, octal,

hexazecimal

6.5. Probleme propuse spre rezolvare

6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 şi invers

La fel se poate proceda şi în cazul conversiei binar - hexazecimal, orice cifra hexazecimală putându-se reprezenta prin patru cifre binare:

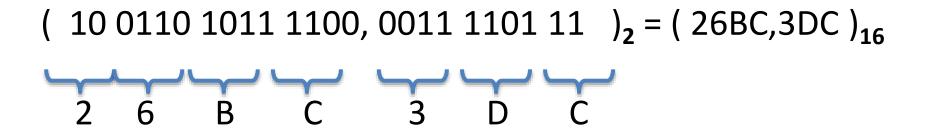
0 = 0000	4 = 0100	8 = 1000	C = 1100
1 = 0001	5 = 0101	9 = 1001	D = 1101
2 = 0010	6 = 0110	A = 1010	E = 1110
3 = 0011	7 = 0111	B = 1011	F = 1111

6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers

Exemple:

 $(5 \text{ A F 4, 3 E})_{16} = (0101 \ 1010 \ 1111 \ 0100, \ 0011 \ 1110)_2$

6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers

Capitolul 6

- **6.1. Preprocesare**
- 6.2. Structura unui program C++
- 6.3. Baze de numeraţie
- 6.4. Conversia din baza 2 în bazele 8 și 16 și invers
 - 6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers
 - 6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers
 - 6.4.3. Operaţii aritmetice în binar, octal,

hexazecimal

6.5. Probleme propuse spre rezolvare

a) Operații aritmetice în binar:

adunare	înmulţire	scădere
0+0=0	$0 \times 0 = 0$	0 = 0 - 0
0 + 1 = 1	$0 \times 1 = 0$	1-0=1
1+0=1	$1\times 0=0$	1-1=0
1 + 1 = 10	$1 \times 1 = 1$	$0 - 1 = 1^*$

Unde '*' semnifică un împrumut de la poziția imediat următoare a descăzutului, care pentru poziția curentă înseamnă 2 (deci se interpretează 2 - 1 = 1).

Exemple de operaţii în binar:

11101101,101 +	1000101,110 -
1011010,001	111010,011
101000111,110	1011,011

```
110,11 ×
10,11
11011
11011
00000
11011
10010,1001
```

b) Operații aritmetice în octal:

+	0	1	2	3	4	5	6	7
0	0	1 2 3 4 5 6 7 10	2	3	4	5	6	7
1	1	2	3	4	5	6	7	10
2	2	3	4	5	6	7	10	11
3	3	4	5	6	7	10	11	12
4	4	5	6	7	10	11	12	13
5	5	6	7	10	11	12	13	14
6	6	7	10	11	12	13	14	15
7	7	10	11	12	13	14	15	16

×	0	1	2	3	4	5	6	7
0	0	0	0	0	0	0 5 12 17 24 31 36 43	0	0
1	0	1	2	3	4	5	6	7
2	0	2	4	6	10	12	14	16
3	0	3	6	11	14	17	22	25
4	0	4	10	14	20	24	30	34
5	0	5	12	17	24	31	36	43
6	0	6	14	22	30	36	44	52
7	0	7	16	25	34	43	52	61

Exemple de operaţii în octal:

Se ţine seama de următoarele reguli:

- La adunare şi înmulţire rezultatul va fi constituit din restul împărţirii sumei sau produsului la bază, câtul constituind transportul pentru poziţia următoare
- La scădere, un împrumut de la poziția următoare a numărului înseamnă adunarea la descăzutul poziției curente, a bazei de numerație

1475,367+	34022,56 –
562,51	1234,25
2260,077	32566,31

357,26 × 3,7
321332
131602
1637,352

c) Operaţii aritmetice în hexazecimal:

+	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	В	C	D	E	F
0	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	В	C	D	E	F
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	В	C	D	E	F	10
2	2	3	4	5	6	7	8	9	A	В	C	D	E	F	10	11
3	3	4	5	6	7	8	9	A	В	С	D	E	F	10	11	12
4	4	5	6	7	8	9	A	В	C	D	E	F	10	11	12	13
5	5	6	7	8	9	A	В	C	۵	E	F	10	11	12	13	14
6	6	7	8	9	A	В	C	D	ш	F	10	11	12	13	14	15
7	7	8	9	A	В	C	۵	E	ш	10	11	12	13	14	15	16
8	8	9	A	В	C	D	E	F	10	11	12	13	14	15	16	17
9	9	A	В	C	D	E	F	10	11	12	13	14	15	16	17	18
A	A	В	C	D	E	F	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
В	В	C	D	E	F	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	1A
C	C	D	Ε	F	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	1A	1B
D	D	E	F	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	1A	1B	1C
E	E	F	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	1A	1B	1C	1D
F	F	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	1A	1B	1C	1D	1E

×	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	В	C	D	E	F
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	В	C	D	E	F
2	0	2	4	6	8	A	C	Е	10	12	14	16	18	1A	1C	1E
3	0	3	6	9	U	F	12	15	18	1B	1E	21	24	27	2A	2D
4	0	4	8	U	10	14	18	1C	20	24	28	2C	30	34	38	3C
5	0	5	A	L	14	19	1E	23	28	2D	32	37	3C	41	46	4B
6	0	6	C	12	18	1E	24	2A	30	36	3C	42	48	4E	54	5A
7	0	7	E	15	1C	23	2A	31	38	3F	46	4D	54	5B	62	69
8	0	8	10	18	20	28	30	38	40	48	50	58	60	68	70	78
9	0	9	12	1B	24	2D	36	3F	48	51	5A	63	6C	75	7E	87
A	0	A	14	1E	28	32	3C	46	50	5 A	64	6E	78	82	8C	96
В	0	В	16	21	2C	37	42	4D	58	63	6E	79	84	8F	9A	A5
C	0	C	18	24	30	3C	48	54	60	6C	78	84	90	9C	A8	B4
D	0	D	1A	27	34	41	4E	5B	68	75	82	8F	9C	A9	B6	C3
E	0	E	1C	2A	38	46	54	62	70	7E	8C	9A	A8	B6	C4	D2
F	0	F	1E	2D	3C	4B	5A	69	78	87	96	A5	B4	C3	D2	E1

Exemple de operații în hexazecimal:

AF59C +	F000 -
D8E2	1
BCE7E	EFFF

5DA2 ×
B8
2ED10
405F6
434C70

Capitolul 6

- **6.1. Preprocesare**
- 6.2. Structura unui program C++
- 6.3. Baze de numeraţie
- 6.4. Conversia din baza 2 în bazele 8 și 16 și invers
 - 6.4.1. Conversia din baza 2 în baza 8 și invers
 - 6.4.2. Conversia din baza 2 în baza 16 și invers
 - 6.4.3. Operaţii aritmetice în binar, octal,

hexazecimal

6.5. Probleme propuse spre rezolvare

6.5. Probleme propuse spre rezolvare:

1. Să se convertească din sistemul *binar* în sistemul *octal* numerele reprezentate prin:

```
(101,101)_2 = ?_8

(111000111,101)_2 = ?_8

(10110,1101)_2 = ?_8
```

2. Să se convertească din sistemul *binar* în sistemul *hexazecimal* numerele reprezentate prin:

```
(110010,11011)_2 = ?_{16}

(111000111,101)_2 = ?_{16}

(101111111101)_2 = ?_{16}
```

6.5. Probleme propuse spre rezolvare:

3. Să se convertească din sistemul *octal* în sistemul *binar* numerele reprezentate prin:

$$(173,236)_8 = ?_2$$

 $(153)_8 = ?_2$

4. Să se convertească din sistemul *hexazecimal* în sistemul *binar* numerele reprezentate prin:

$$(43,AC)_{16} = ?_2$$

 $(1C8,B)_{16} = ?_2$

6.5. Probleme rezolvate

1) Se introduce un număr natural cu maxim 9 cifre. Să se determine şi să se afişeze numărul de cifre, cea mai mare cifră, cea mai mică cifră şi suma tuturor cifrelor acestui număr.

Exemplu:

Date de intrare: 24356103

Date de ieşire:

Numarul de cifre 8

Cea mai mare cifra 6

Cea mai mica cifra 0

Suma cifrelor 24

```
#include<iostream.h>
int main()
       long int n;
       int nr_cifre=0;
       int min=100;
       int max=-100;
       int suma=0;
       int cifra;
       cout<<"Dati numarul
(maxim 9 cifre) ";
       cin>>n;
```

```
while(n!=0)
       cifra=n%10;
       nr cifre++;
       if(cif>max) max=cifra;
       if(cif<min) min=cifra;</pre>
       suma=suma+cifra;
       n=n/10;
cout<<"\n numarul de cifre
"<<nr cifre;
cout<<"\n cea mai mare cifra "<<max;
cout<<"\n cea mai mica cifra "<<min;
cout<<"\n suma cifrelor "<<suma;</pre>
```


6.5. Probleme rezolvate

2) Dat un număr intreg de maxim 9 cifre, să se afișeze numărul de apariţii al fiecărei cifre.

Exemplu:

Date de intrare 364901211

Date de ieşire:

0 apare de 1 ori

1 apare de 3 ori

2 apare de 1 ori

3 apare de 1 ori

4 apare de 1 ori

5 apare de 0 ori

6 apare de 1 ori

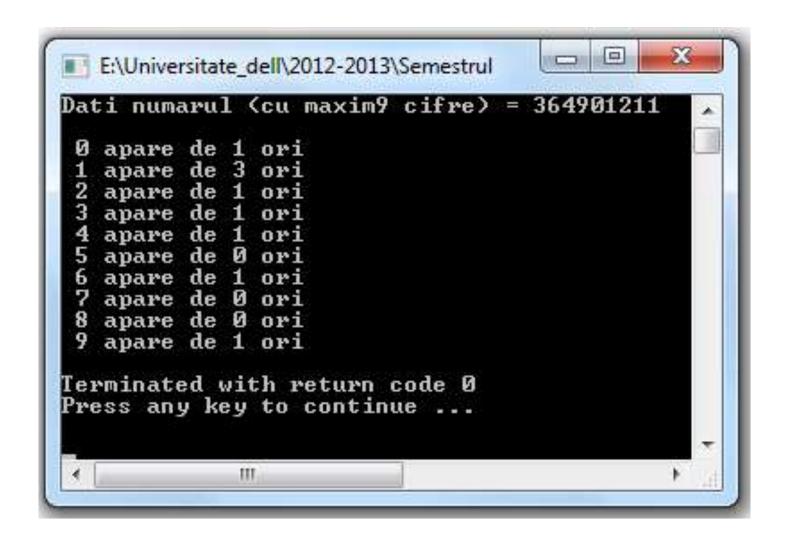
7 apare de 0 ori

8 apare de 0 ori

9 apare de 1 ori

```
#include<iostream.h>
int main()
  long int n;
  int n0,n1,n2,n3,n4,n5,n6,n7,n8,n9;
  n0=n1=n2=n3=n4=n5=n6=n7=n8=n9=0;
  cout<<"Dati numarul (cu maxim9 cifre) = ";</pre>
  cin>>n;
  while(n!=0) {
          switch(n%10){
           case 0: n0++;break;
           case 1: n1++;break;
           case 2: n2++;break;
           case 3: n3++;break;
           case 4: n4++;break;
           case 5: n5++;break;
           case 6: n6++;break;
           case 7: n7++;break;
           case 8: n8++;break;
           case 9: n9++;break;
         n=n/10;
```

```
cout<<"\n 0 apare de "<<n0<<" ori";
cout<<"\n 1 apare de "<<n1<<" ori";
cout<<"\n 2 apare de "<<n2<<" ori";
cout<<"\n 3 apare de "<<n3<<" ori";
cout<<"\n 4 apare de "<<n4<<" ori";
cout<<"\n 5 apare de "<<n5<<" ori";
cout<<"\n 6 apare de "<<n6<<" ori";
cout<<"\n 7 apare de "<<n7<<" ori";
cout<<"\n 8 apare de "<<n8<<" ori";
cout<<"\n 9 apare de "<<n9<<" ori";
```


copyright@www.adrian.runceanu.ro

Întrebări?